

Połowa wieku XIX to okres, kiedy z rozkazu cesarza Austrii zostają zakładane we wsiach galicyjskich pierwsze szkoły. Ciężar ich utrzymania zrzucono na barki jakże ubogiej i zacofanej ludności, która obarczona wysokimi podatkami i zajęta walką z dworem o serwituty nie chciała przyjmować na siebie dodatkowych obciążeń, nawet z tytułu utrzymania szkoły, zwłaszcza, że w trudnej sytuacji politycznej i ekonomicznej nie dawała ona rękojmi rychłej zmiany na lepsze. Chłop nie dostrzegał korzyści niesionych przez oświatę, dodajmy do tego niemiecką.

Brak było osobnych budynków, dzieci najczęściej uczyły się w chłopskich izbach zupełnie nieprzystosowanych do celów szkolnych i na dodatek zamieszkałych niejednokrotnie przez wielodzietne rodziny.

Pierwszą szkołę w Sieradzy założono w 1850 r. Ciekawostką może być informacja, że w tym samym roku założono też szkołę na Fiuku, ale utrzymała się tylko przez rok.

Szkoła w Sieradzy w latach 1852 – 1858 figurowała jako szkoła filialna (w latach 1852 – 1853 była wykazywana w dokumentach oświatowych mimo, że jeszcze nie istniała). Prawdopodobnie w latach 1859 – 1861 szkoła również nie istniała, gdyż nie jest wykazywana w żadnych dokumentach. Pojawia się dopiero w latach 1862 – 1870 jako szkoła gminna (ponad sto lat temu każdą miejscowość wiejską nazywano „gminą” lub „gromadą”).

Zakładając w 1924 r. pierwszą kronikę szkoły w Sieradzy ówczesny jej kierownik Maciej Chyrz pisze, że nie udało mu się ustalić kiedy została ona zbudowana, gdyż nikt z wówczas żyjących mieszkańców już tego nie pamiętał.

Pierwotnie budynek, w którym mieściła się szkoła był siedzibą naczelnika gminy (odpowiednik dzisiejszego sołtysa). Znajdowało się w nim również drugie pomieszczenie służące za areszt dla przestępców gminnych, których za włóczęgostwo, opilstwo lub kradzież na rozkaz naczelnika i radnych zamykał stróż gminny, a po odbyciu kary wypuszczał na wolność. Ostatnie pomieszczenie w obrębie budynku było przeznaczone na przybory i przyrządy gminne.

Taki oto budynek służył za szkołę i był nią prawie sto lat.

Patronem szkoły byli wówczas, jak podaje jej najstarsza kronika, pleban z Odporyszowa i gmina Sieradza, zaś pierwszym nauczycielem Jacenty Grzesik, miejscowy rolnik bez wykształcenia (miał za sobą dwuletnią „służbę szkolną”), który uczył pięćdziesięcioro ósmioro dzieci. Pensję w wysokości 30 zł rocznie wypłacała mu gmina (wieś) Sieradza. Wysokość tej kwoty nie mogła absolutnie wystarczyć na zaspokojenie podstawowych potrzeb nauczyciela, gdyż wedle ówczesnego szacunku dopiero kwota 300 zł reńskich na rok mogła zaspokoić najbardziej prymitywne warunki egzystencji. Znak to, że każdy nauczyciel traktował funkcję nauczania ubocznie, jedynie jako dodatkowe źródło dochodu.

Ważnym wydarzeniem w dziejach szkoły był rok 1885, kiedy Rada Szkolna Krajowa (w kronice podano: Rada Szkolna Galicyjska) przekształciła szkołę gminną w szkołę etatową, rządową.

W kronice czytamy:

Pierwszym nauczycielem tej szkoły został mianowany p. Stanisław Roszaj, posiadający świadectwo dojrzałości z seminarium męskiego w Tarnowie Patent na nauczyciela do szkół ludowych. Pracował w tej szkole od roku 1886 do roku 1889. człowiek wielkiej energii i pracy, co świadczą dekreta i listy pochwalne Rady Szkolnej Okręgowej w Tarnowie...

Z tego okresu pochodzi również najstarszy zachowany dokument szkolny: